

ББК 60.524.251+60.027+60.028,13
Т52
УДК 316.647.5+172.3

Рекомендовано до друку вченою радою університету,
протокол №1, від 31 серпня 2007 року.

За повного або часткового відтворення матеріалів цього
видання посилення на нього обов'язкове.

Висловлені у виданні думки належать виключно авторам.

Редакційна колегія:

В.О. Бакальчук

М.А. Козловець

В.С. Крисаченко

Л.І. Мазука

П.Ю. Саух (керівник)

Т52 **Толерантність як соціогуманітарна проблема сучасності:
Матеріали засідання "круглого столу" від 29 травня 2007 р. / За
заг. ред. П.Ю. Сауха – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. –
124 с.**

У виступах учасників "круглого столу" розглянуті філософські аспекти проблеми толерантності, історичні корені проблем полікультурності та формування якостей толерантності в умовах глобалізованого світу, механізми толерантного спілкування і взаємодії в контексті міжкультурної та внутрішньокультурної комунікацій, а також висвітлені різноманітні форми прояву толерантності та інтолерантності в соціокультурному просторі сучасного українського суспільства.

60.524.251+60.027+60.028,13

© Житомирський державний університет
імені Івана Франка

ГРИВА Ольга Андріївна

кандидат педагогічних наук, доцент, декан

Кримського гуманітарного факультету

Національного педагогічного

університету імені М.П.Драгоманова

Модель системи формування толерантності особистості в полікультурному середовищі

Одним з ефективних сучасних методів дослідження є моделювання. Науковці визнають це і стосовно моделювання соціальних процесів (Глушков В.М., Іванов В.В., Капіца С.П., Капська А.І., Райцин В.Я., Софронова В.М. та інші).

Концептуальна модель дає систему уявлень про мету діяльності в даному напрямку, стану предмета управління та способів управління для підвищення ефективності.

Ми сприйняли спробу створити теоретичну модель системи формування толерантності у молоді в умовах полікультурного

суспільства України. При цьому ми намагалися вирішити наступні завдання:

- відобразити стан проблеми в сучасний момент;
- виявити вузлові моменти в проблемі;
- виявити тенденції розвитку та фактори, які впливають на процес формування толерантності у молоді.

Ми виходили з того, що модель повинна відповідати наступним вимогам:

- надавати нову інформацію про об'єкт;
- допомагати покращенню стану об'єкта;
- впливати на вивчення та управління об'єктом.

Ми включили в нашу теоретичну модель соціальні інститути, в яких історично склалися головні напрями виховання особистості та в яких можлива цілеспрямована соціальна робота з формування толерантності особистості та толерантних стосунки у суспільстві. В даній моделі ми запропонували новий підхід, згрупувавши соціальні фактори у наступні групи: особистісний, соціальні умови і соціальні обставини. Нами також було запропоновано здійснити технологічний підхід до питання виховання толерантності у молоді, та опрацьовано декілька технологій, спрямованих на досягання мети - виховання толерантної особистості.

В силу того, що моделювання застосовується тоді, коли реальний об'єкт чи не доступний, чи ще взагалі не існує, наша модель має ідеальний характер, що не заперечує загальним правилам. Запропонована модель відповідає і наступним вимогам реальності, бо вона орієнтована на застосування реально існуючих можливостей, таким чином вона може бути прийнятою на існуючому рівні розвитку суспільства, надає можливість перевірки істинності, відповідності соціальному процесу, що вивчається. (див. схему)

Важливим є питання про оцінку моделі. На підставі аналізу існуючої літератури для адекватного оцінювання моделі ми визначили наступні критерії:

- новизна відображення;
- розповсюдженість (соціальна сфера взагалі, соціальні групи);
- рівень розробленості (запропонована ідея, побудована схема, запропоновано алгоритм).

Одним з критеріїв оцінки моделі В.М.Софрова

пропонує рівень застосування моделі. Щодо нашої моделі, то рівень її застосування характеризується показниками, як-то:

конкретизована мета застосування моделі;

поглиблено знання з різних аспектів застосування моделі в соціальній сфері;

впроваджується застосування в системі наукових знань, в підготовці кадрів, в навчальних закладах.

Теоретична модель системи формування толерантності особистості у суспільстві

Останнім часом моделювання широко застосовується і в освіті. Під теоретичною (концептуальною) моделлю в освіті може розумітися бачення автором того як розгортається освітянський процес у тому чи іншому напрямку. На підставі даної теорії може бути розроблено і діючий варіант освітянської діяльності. Звертаючись до технологій формування толерантності особистості та в суспільстві взагалі, ми намагалися продовжити розвиток технологічного підходу в рішенні соціальних проблем, залучаючи теоретико-методологічний апарат та інші можливості філософії освіти.

В контексті тотальної технологізації актуальним постає питання про прогнозування та моделювання тих чи інших процесів у суспільстві. Саме моделювання та проектування розвитку суспільства і стають відправними моментами для розробки соціальних технологій.

Можемо підкреслити актуальність сьогодні, як ніколи, необхідності системного аналізу суспільного розвитку, який би дозволив бачити та прослідкувати тенденції, хід та динаміку розвитку соціальних процесів, завдяки цьому будувати науково-обґрунтовані технології соціального розвитку.

Вивчаючи проблеми сучасного полікультурного суспільства України та світу, насамперед, ті, що стосуються соціалізації молоді у полікультурному соціумі (культурної ідентифікації, адаптації до змін у суспільстві та особистому стані, Інтеграції у культурне середовище, міжкультурне спілкування, тощо), аналізуючи стан розвитку освіти, ми дійшли висновку, що однією з головних технологій в полікультурному середовищі повинна стати технологія виховання толерантної особистості.

Формування толерантної особистості може бути розглянуто як окрема соціальна технологія, як базова стосовно інших технологій роботи з молоддю в полікультурному суспільстві.

В парадигмі філософії освіти, центральним питанням такої концепції є формування особистості – носія конкретних характеристик, притаманних толерантній особистості, орієнтованого на конструктивну взаємодію з іншими членами суспільства. Виховання толерантності особистості в полікультурному суспільстві стало особливим завданням в рамках розвитку особистості в полікультурному середовищі.

Виділимо основні напрями формування толерантності.

1. Формування самосвідомості – через зміст освіти і виховання; використання конкретних методів навчання і виховання.

2. Виховання почуттів – за допомогою механізмів співпереживання, співвідношення, співчуття.

3. Формування поведінкових моделей.

Спираючись на методологічний принцип комплексності, ми прийшли до висновку про необхідність комплексного вирішення проблеми виховання толерантності особистості. Організовуючи діяльність у цьому напрямку, залучати до неї такі категорії населення, як: діти, підлітки; молодь; педагоги; члени родини; члени національних співтовариств, громадських організацій; посадові особи, державні чиновники.

Виховання толерантної особистості реалізується такими соціальними інститутами, як: родина; школа та інші навчальні і позашкільні заклади; середовище однолітків, соціальні служби для молоді; громадськість; релігійні організації; засоби масової інформації, державні органи (місцеві і центральні); світове співтовариство (міжнародні організації і фонди).

Таким чином, проблему формування толерантності особистості потрібно розглядати як комплексну соціальну проблему.